

ΑΠΔΠΧ 30/2023

ΕΠΙΒΟΛΗ ΠΡΟΣΤΙΜΟΥ 50.000 ΕΥΡΩ ΣΤΟΝ ΟΑΣΑ ΓΙΑ ΠΑΡΑΝΟΜΗ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΕΙΣΙΤΗΡΙΟΥ

Σουζάνα Παπακωνσταντίνου

Δικηγόρος,

Υπ. Δρ. Συνταγματικού Δικαίου

Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης,

Πάντειο Πανεπιστήμιο

Μ.Δ.Ε. Κοινωνικής Προστασίας

(Δίκαιο Κοιν. Ασφάλισης-

Δημ. Δ. Υγείας),

Νομική Σχολή ΕΚΠΑ

I. ΙΣΤΟΡΙΚΟ

Η Αρχή, κατόπιν των υπ' αριθμ. 4/2017 και 1/2017 Γνωμοδοτήσεων της σχετικά με τις προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται, ώστε η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στο πλαίσιο λειτουργίας του συστήματος του «ηλεκτρονικού εισιτηρίου» του ΟΑΣΑ να είναι νόμιμη, πραγματοποίησε στις 18.11.2019 έκτακτο επιτόπιο έλεγχο σχετικά με την προστασία των προσωπικών δεδομένων που υφίστανται επεξεργασία στο πλαίσιο του ΑΣΣΚ (Αυτόματου Συστήματος Συλλογής Κομίστρου) – «ηλεκτρονικό εισιτήριο» του ΟΑΣΑ. Κατά τον έλεγχο αυτό εντοπίστηκαν παραβάσεις του προστατευτικού για τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα νομικού πλαισίου και το πόρισμα του ελέγχου αυτού υπεβλήθη στην Αρχή. Ακολούθησε εξ' αναβολής κλήση του ΟΑΣΑ σε συνεδρίαση της Ολομέλειας της Αρχής, ενώ ο ΟΑΣΑ έλαβε προθεσμία υποβολής υπομνήματος. Στη συνέχεια, και αφού ο ΟΑΣΑ είχε υποβάλει υπόμνημα, η Αρχή με έγγραφό της ζήτησε διευκρινίσεις επί του περιεχομένου αυτού και των συνοδευτικών του εγγράφων. Ο ΟΑΣΑ δεν ανταποκρίθηκε και η Αρχή, έπειτα από εξέταση όλων των στοιχείων του φακέλου, συνεδρίασε στις 13.06.2023.

Πιο αναλυτικά:

1. Η Αρχή, με την υπ' αριθμ. 1/2017 Γνωμοδότησή της και λίγο πριν τη θέση σε εφαρμογή του ΓΚΠΔ, είχε θέσει τις προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται, ώστε η επεξεργασία προσωπικών δεδομένων στο πλαίσιο ενός επικείμενου ηλεκτρονικού συστήματος για τις μετακινήσεις με ΜΜΜ (στα οποία συμπεριλαμβάνονται και δεδομένα ειδικών κατηγοριών, όπως σχετικά με τις μετακινήσεις ΑμεΑ) να είναι σύμφωνη με το προστατευτικό νομικό πλαίσιο και να μην θίγει τα θεμελιώδη δικαιώματα και τις ελευθερίες των ατόμων.

2. Στη συνέχεια, με τη νεότερη υπ' αριθμ. 4/2017 Γνωμοδότησή της, η Αρχή έκρινε ότι η «νέα μορφή» της εν λόγω επεξεργασίας, όπως την περιέγραφε ο ΟΑΣΑ, είχε εναρμονιστεί σε ικανοποιητικό βαθμό με τις προϋποθέσεις που είχε θέσει η Αρχή με την υπ' αριθμ. 1/2017 Γνωμοδότησή της. Ωστόσο επισήμανε πως ο ΟΑΣΑ, ως υπεύθυνος επεξεργασίας, όφειλε να προβεί σε ορισμένες τροποποιήσεις, η αποτελεσματικότητα των οποίων έπρεπε να τεκμαίρεται από μελέτη εκτίμησης αντικτύπου στην προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (ΕΑΠΔ), την οποία ο υπεύθυνος επεξεργασίας όφειλε να εκπονήσει και η οποία θα έπρεπε να είναι διαθέσιμη έως τις 25 Μαΐου 2018 (ημερομηνία θέσης σε εφαρμογή του ΓΚΠΔ).

3. Στις 18.11.2019 η Αρχή πραγματοποίησε έκτακτο επιτόπιο έλεγχο σχετικά με την προστασία των προσωπικών δεδομένων που υφίστανται επεξεργασία, στο πλαίσιο του ΑΣΣΚ (Αυτόματου Συστήματος Συλλογής Κομίστρου) – «ηλεκτρονικό εισιτήριο» του ΟΑΣΑ. Έπειτα από τον έλεγχο που πραγματοποιήθηκε, η Ομάδα Ελέγχου υπέβαλε στην Αρχή το υπ' αριθμ. πρωτ. Γ/ΕΙΣ/8221/30.11.2020 πόρισμά της, σύμφωνα με το οποίο τα βασικότερα ευρήματα ήταν τα εξής:

A. Μη έγκαιρη εκπόνηση ΕΑΠΔ: Η ΕΑΠΔ δεν ήταν διαθέσιμη κατά τη στιγμή του ελέγχου, αν και υπεβλήθη τελικά στην Αρχή μετέπειτα, στις 30.12.2019.

B. Μη εμπεριστατωμένο περιεχόμενο εκτίμησης αντικτύπου ως προς την προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα: Σύμφωνα με το πόρισμα ελέγχου, η ΕΑΠΔ, η οποία υπεβλήθη μετά τον έλεγχο, παρουσίαζε ασάφειες σε πολλά σημεία, δεν εξέταζε όλους τους κινδύνους ως προς την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, ενώ οι κίνδυνοι που εξετάζονταν δεν αποτιμώνταν με τον δέοντα τρόπο. Επιπλέον, διαπιστώθηκε αντιστοιχία μεταξύ της εκτίμησης αντικτύπου και του αρχείου δραστηριοτήτων, ως προς τις νομικές βάσεις της επεξεργασίας για τους διάφορους σκοπούς του συστήματος, η οποία δεν τεκμηριωνόταν.

Γ. Χρόνος τήρησης των δεδομένων: Ο χρόνος τήρησης των δεδομένων στο πλαίσιο του ΑΣΣΚ δεν είχε καθοριστεί κατά τη στιγμή του ελέγχου. Κατόπιν του ελέγχου προβλέφθηκε ως χρόνος τήρησης των δεδομένων η 20ετία, για όλους τους σκοπούς του συστήματος ανεξαιρέτως, χωρίς διάκριση και σχετική τεκμηρίωση.

Δ. Αρχείο δραστηριοτήτων επεξεργασίας: Οι σκοποί της εν λόγω επεξεργασίας δεν περιγράφονταν στο αρχείο δραστηριοτήτων τόσο αναλυτικά, όσο ο υπεύθυνος επεξεργασίας είχε περιγράψει αρχικώς στην Αρχή και όπως αυτοί περιγράφονταν στις υπ' αριθμ. 1/2017

και 4/2017 Γνωμοδοτήσεις της Αρχής. Επιπλέον, δεν υπήρχε αντιστοιχία μεταξύ των σκοπών που περιγράφονταν στο αρχείο δραστηριοτήτων και στη σχετική ενημέρωση που παρέχονταν από τον ΟΑΣΑ στα υποκείμενα των δεδομένων εκείνη την περίοδο μέσω του διαδικτυακού τόπου του ΟΑΣΑ.

4. Ακολούθησε η εξ' αναβολής κλήση του ΟΑΣΑ σε συνεδρίαση της Ολομέλειας της Αρχής στις 15.02.2022.

5. Μετά τη συνεδρίαση, ο ΟΑΣΑ έλαβε προθεσμία για υποβολή υπομνήματος (για την οποία ζήτησε ολιγοήμερη παράταση, λόγω του ότι η τεχνική έκθεση επί τη βάση των παρατηρήσεων της Αρχής δεν είχε ολοκληρωθεί εγκαίρως από την ανάδοχο του έργου εταιρεία).

6. Στη συνέχεια, ο ΟΑΣΑ υπέβαλε εντός της νέας προθεσμίας υπόμνημα, όπως συμπληρώθηκε από έγγραφο, το οποίο υπεβλήθη τρεις (3) ημέρες μετά την παρέλευση της νέας προθεσμίας και το οποίο περιλάμβανε τη νέα ΕΑΠΔ, το νέο αρχείο δραστηριοτήτων επεξεργασίας του ΟΑΣΑ, καθώς και την τεχνική έκθεση της αναδόχου εταιρείας.

7. Στις 12.04.2022 συνεδρίασε η Αρχή και με το υπ' αριθμ. πρωτ. Γ/ΕΞΕ/1178/18.05.2022 έγγραφό της ζήτησε διευκρινίσεις και τεκμηρίωση από τον ΟΑΣΑ σχετικά με το περιεχόμενο του υπομνήματός του με νέο έγγραφο (καίτοι του είχε ζητηθεί) σχετικά με την ανάγκη τήρησης των δεδομένων για 20 έτη. Πιο αναλυτικά, η Αρχή ζήτησε από τον ΟΑΣΑ να διευκρινίσει τα εξής:

A. Πως συνδέεται η τήρηση των δεδομένων επαναφόρτισης, επικύρωσης και ελέγχου κομίστρου με τη φοροδιαφυγή και γενικότερα με τις διατάξεις της φορολογικής νομοθεσίας;

B. Γιατί επελέγη ως χρόνος τήρησης των προαναφερθέντων δεδομένων η 20ετία, ενώ η συγκεκριμένη διάταξη που επικαλέστηκε ο ΟΑΣΑ (άρθρο 36 παρ. 3 ν. 4174/2013) προβλέπει 10ετή προθεσμία έκδοσης πράξης διοικητικού προσδιορισμού φόρου;

Γ. Επιπλέον, η Αρχή ζήτησε να διευκρινιστεί εάν το ενδεχόμενο ανωνυμοποίησης των δεδομένων επαναφόρτισης, επικύρωσης και ελέγχου κομίστρου σε σύντομο χρονικό διάστημα από τη δημιουργία τους επηρεάζει δυσμενώς και τους λοιπούς σκοπούς επεξεργασίας.

8. Ο ΟΑΣΑ δεν ανταποκρίθηκε στο έγγραφο της Αρχής.

9. Μετά την εξέταση όλων των στοιχείων του φακέλου, η Αρχή συνεδρίασε στις 13.06.2023.

II. ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ – ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ

1. Άρθρο 4 ΓΚΠΔ

A. Σύμφωνα με το στοιχείο 7 του άρθρου 4 ΓΚΠΔ, ως «υπεύθυνος επεξεργασίας» νοείται «το φυσικό ή νομικό πρόσωπο, η δημόσια αρχή, η υπηρεσία ή άλλος φορέας που, μόνα ή από κοινού με άλλα, καθορίζουν τους σκοπούς και τον τρόπο της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα· όταν οι σκοποί και ο τρόπος της επεξεργασίας αυτής καθορίζονται από το δίκαιο της Ένωσης ή το δίκαιο κράτους μέλους, ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή τα ειδικά κρι-

τήρια για τον διορισμό του μπορούν να προβλέπονται από το δίκαιο της Ένωσης ή το δίκαιο κράτους μέλους».

2. Άρθρο 5 ΓΚΠΔ

A. Στο άρθρο 5 ΓΚΠΔ ορίζονται οι αρχές που διέπουν την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Σύμφωνα με την παρ. 1 στοιχ. γ', τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα «είναι κατάλληλα, συναφή και περιορίζονται στο αναγκαίο για τους σκοπούς για τους οποίους υποβάλλονται σε επεξεργασία (“ελαχιστοποίηση των δεδομένων”)».

B. Επιπλέον, σύμφωνα με την παρ. 1 στοιχ. ε' ΓΚΠΔ, «τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα διατηρούνται υπό μορφή που επιτρέπει την ταυτοποίηση των υποκειμένων των δεδομένων μόνο για το διάστημα που απαιτείται για τους σκοπούς της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα· τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα μπορούν να αποθηκεύονται για μεγαλύτερα διαστήματα, εφόσον τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα θα υποβάλλονται σε επεξεργασία μόνο για σκοπούς αρχειοθέτησης προς το δημόσιο συμφέρον, για σκοπούς επιστημονικής ή ιστορικής έρευνας ή για στατιστικούς σκοπούς, σύμφωνα με το άρθρο 89 παράγραφος 1 και εφόσον εφαρμόζονται τα κατάλληλα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα που απαιτεί ο παρών κανονισμός για τη διασφάλιση των δικαιωμάτων και ελευθεριών του υποκειμένου των δεδομένων (“περιορισμός της περιόδου αποθήκευσης”)».

Γ. Στην παράγραφο 2 του άρθρου 5 ΓΚΠΔ εισάγεται η θεμελιώδης «αρχή της λογοδοσίας», που συνιστά «ακρογωνιαίο λίθο του ΓΚΠΔ¹» και η οποία ορίζει ρητώς ότι ο υπεύθυνος επεξεργασίας «φέρει την ευθύνη και είναι σε θέση να αποδείξει τη συμμόρφωση με την παράγραφο 1 (“λογοδοσία”)».

3. Άρθρο 6 ΓΚΠΔ

A. Σύμφωνα με το άρθρο 6 παρ. 1 εδ. στ', η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα είναι σύμφωνη εάν «η επεξεργασία είναι απαραίτητη για τους σκοπούς των έννομων συμφερόντων που επιδιώκει ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή τρίτος, εκτός εάν έναντι των συμφερόντων αυτών υπερισχύει το συμφέρον ή τα θεμελιώδη δικαιώματα και οι ελευθερίες του υποκειμένου των δεδομένων που επιβάλλουν την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, ιδίως εάν το υποκείμενο των δεδομένων είναι παιδί».

B. Ωστόσο, σύμφωνα με το επόμενο εδάφιο της ίδιας διάταξης, «το στοιχείο στ') του πρώτου εδαφίου δεν εφαρμόζεται στην επεξεργασία που διενεργείται από δημόσιες αρχές κατά την άσκηση των καθηκόντων τους».

¹ Βλ. σχετ. ΑΠΔΠΧ 35/2022, σκ. 7, σελ. 10.

4. Άρθρο 25 ΓΚΠΔ

Α. Σύμφωνα με το άρθρο 25 παρ. 1 ΓΚΠΔ, σχετικά με την προστασία των δεδομένων ήδη από τον σχεδιασμό και εξ' ορισμού, «λαμβάνοντας υπόψη τις τελευταίες εξελίξεις, το κόστος εφαρμογής και τη φύση, το πεδίο εφαρμογής, το πλαίσιο και τους σκοπούς της επεξεργασίας, καθώς και τους κινδύνους διαφορετικής πιθανότητας επέλευσης και σοβαρότητας για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των φυσικών προσώπων από την επεξεργασία, ο υπεύθυνος επεξεργασίας εφαρμόζει αποτελεσματικά, τόσο κατά τη στιγμή του καθορισμού των μέσων επεξεργασίας όσο και κατά τη στιγμή της επεξεργασίας, κατάλληλα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα, όπως η ψευδωνυμοποίηση, σχεδιασμένα για την εφαρμογή αρχών προστασίας των δεδομένων, όπως η ελαχιστοποίηση των δεδομένων, και την ενσωμάτωση των απαραίτητων εγγυήσεων στην επεξεργασία κατά τρόπο ώστε να πληρούνται οι απαιτήσεις του παρόντος κανονισμού και να προστατεύονται τα δικαιώματα των υποκειμένων των δεδομένων».

5. Άρθρο 28 ΓΚΠΔ

Α. Σύμφωνα με το άρθρο 28 παρ. 3 εδ. στ' ΓΚΠΔ, «η επεξεργασία από τον εκτελούντα την επεξεργασία διέπεται από σύμβαση ή άλλη νομική πράξη υπαγόμενη στο δίκαιο της Ένωσης ή του κράτους μέλους, που δεσμεύει τον εκτελούντα την επεξεργασία σε σχέση με τον υπεύθυνο επεξεργασίας και καθορίζει το αντικείμενο και τη διάρκεια της επεξεργασίας, τη φύση και τον σκοπό της επεξεργασίας, το είδος των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και τις κατηγορίες των υποκειμένων των δεδομένων και τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματα του υπευθύνου επεξεργασίας. Η εν λόγω σύμβαση ή άλλη νομική πράξη προβλέπει ειδικότερα ότι ο εκτελών την επεξεργασία: (...) στ') συνδράμει τον υπεύθυνο επεξεργασίας στη διασφάλιση της συμμόρφωσης προς τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τα άρθρα 32 έως 36, λαμβάνοντας υπόψη τη φύση της επεξεργασίας και τις πληροφορίες που διαθέτει ο εκτελών την επεξεργασία (...)».

6. Άρθρο 30 ΓΚΠΔ

Α. Σύμφωνα με το άρθρο 30 παρ. 1 ΓΚΠΔ, «κάθε υπεύθυνος επεξεργασίας και, κατά περίπτωση, ο εκπρόσωπός του, τηρεί αρχείο των δραστηριοτήτων επεξεργασίας για τις οποίες είναι υπεύθυνος. Το εν λόγω αρχείο περιλαμβάνει όλες τις ακόλουθες πληροφορίες: α) το όνομα και τα στοιχεία επικοινωνίας του υπευθύνου επεξεργασίας και, κατά περίπτωση, του από κοινού υπευθύνου επεξεργασίας, του εκπροσώπου του υπευθύνου επεξεργασίας και του υπευθύνου προστασίας δεδομένων, β) τους σκοπούς της επεξεργασίας, γ) περιγραφή των κατηγοριών υποκειμένων των δεδομένων και των κατηγοριών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, δ) τις κατηγορίες αποδεκτών στους οποίους πρόκειται να γνωστοποιηθούν ή γνωστοποιήθηκαν τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, περιλαμβανομένων των αποδεκτών σε τρίτες χώρες ή διεθνείς οργανισμούς, ε) όπου συντρέχει περίπτωση, τις διαβιβάσεις δεδομένων

προσωπικού χαρακτήρα σε τρίτη χώρα ή διεθνή οργανισμό, συμπεριλαμβανομένων του προσδιορισμού της εν λόγω τρίτης χώρας ή του διεθνούς οργανισμού και, σε περίπτωση διαβιβάσεων που αναφέρονται στο άρθρο 49 παράγραφος 1 δεύτερο εδάφιο, της τεκμηρίωσης των κατάλληλων εγγυήσεων, στ') όπου είναι δυνατό, τις προβλεπόμενες προθεσμίες διαγραφής των διάφορων κατηγοριών δεδομένων, ζ) όπου είναι δυνατό, γενική περιγραφή των τεχνικών και οργανωτικών μέτρων ασφάλειας που αναφέρονται στο άρθρο 32 παράγραφος 1».

7. Άρθρο 32 ΓΚΠΔ

A. Σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 32 ΓΚΠΔ, «λαμβάνοντας υπόψη τις τελευταίες εξελίξεις, το κόστος εφαρμογής και τη φύση, το πεδίο εφαρμογής, το πλαίσιο και τους σκοπούς της επεξεργασίας, καθώς και τους κινδύνους διαφορετικής πιθανότητας επέλευσης και σοβαρότητας για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των φυσικών προσώπων, ο υπεύθυνος επεξεργασίας και ο εκτελών την επεξεργασία εφαρμόζουν κατάλληλα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα προκειμένου να διασφαλίζεται το κατάλληλο επίπεδο ασφάλειας έναντι των κινδύνων, περιλαμβανομένων, μεταξύ άλλων, κατά περίπτωση: α) της ψευδωνυμοποίησης και της κρυπτογράφησης δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, β) της δυνατότητας διασφάλισης του απορρήτου, της ακεραιότητας, της διαθεσιμότητας και της αξιοπιστίας των συστημάτων και των υπηρεσιών επεξεργασίας σε συνεχή βάση, γ) της δυνατότητας αποκατάστασης της διαθεσιμότητας και της πρόσβασης σε δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα σε εύθετο χρόνο σε περίπτωση φυσικού ή τεχνικού συμβάντος, δ) διαδικασίας για την τακτική δοκιμή, εκτίμηση και αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των τεχνικών και των οργανωτικών μέτρων για τη διασφάλιση της ασφάλειας της επεξεργασίας».

8. Άρθρο 35 ΓΚΠΔ

A. Σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 35 ΓΚΠΔ, «όταν ένα είδος επεξεργασίας, ιδίως με χρήση νέων τεχνολογιών και συνεκτιμώντας τη φύση, το πεδίο εφαρμογής, το πλαίσιο και τους σκοπούς της επεξεργασίας, ενδέχεται να επιφέρει υψηλό κίνδυνο για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των φυσικών προσώπων, ο υπεύθυνος επεξεργασίας διενεργεί, πριν από την επεξεργασία, εκτίμηση των επιπτώσεων των σχεδιαζόμενων πράξεων επεξεργασίας στην προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Σε μία εκτίμηση μπορεί να εξετάζεται ένα σύνολο παρόμοιων πράξεων επεξεργασίας οι οποίες ενέχουν παρόμοιους υψηλούς κινδύνους».

B. Κατά την παράγραφο 4 του άρθρου 35 ΓΚΠΔ, «η εποπτική αρχή καταρτίζει και δημοσιοποιεί κατάλογο με τα είδη των πράξεων επεξεργασίας που υπόκεινται στην απαίτηση για διενέργεια εκτίμησης αντικτύπου σχετικά με την προστασία των δεδομένων δυνάμει της παραγράφου 1. Η εποπτική αρχή ανακοινώνει τον εν λόγω κατάλογο στο Συμβούλιο Προστασίας Δεδομένων που αναφέρεται στο άρθρο 68».

Γ. Επιπλέον, σύμφωνα με την Αιτιολογική Σκέψη 47 του ΓΚΠΔ, «δεδομένου ότι εναπόκειται στον νομοθέτη να παρέχει διά νόμου τη νομική βάση για την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τις δημόσιες αρχές, η εν λόγω νομική βάση δεν θα πρέπει να εφαρμόζεται στην επεξεργασία από τις δημόσιες αρχές κατά την εκπλήρωση των καθηκόντων τους».

9. Άρθρο 4 ν. 4624/2019

Α. Σύμφωνα με το άρθρο 4 του ν. 4624/2019, ως «δημόσιος φορέας» νοούνται «οι δημόσιες αρχές, οι ανεξάρτητες και ρυθμιστικές διοικητικές αρχές, τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης πρώτου και δεύτερου βαθμού και τα νομικά πρόσωπα και οι επιχειρήσεις αυτών, οι κρατικές ή δημόσιες επιχειρήσεις και οργανισμοί, τα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου που ανήκουν στο κράτος ή επιχορηγούνται κατά 50% τουλάχιστον του ετήσιου προϋπολογισμού τους ή η διοίκησή τους ορίζεται από αυτό».

Β. Ωστόσο, ο ΓΚΠΔ δεν ορίζει τι συνιστά «δημόσια αρχή ή δημόσιο φορέα». Η Ομάδα Εργασίας του άρθρου 29 στις Κατευθυντήριες Γραμμές σχετικά με τους υπεύθυνους προστασίας δεδομένων (WP 243)², οι οποίες έχουν υιοθετηθεί και από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Προστασίας Δεδομένων (ΕΣΠΔ), εκτιμά ότι η έννοια αυτή πρέπει να προσδιορίζεται από τα εθνικά δίκαια, αλλά θεωρεί ότι η εκπλήρωση δημοσίου καθήκοντος και η άσκηση δημόσιας εξουσίας είναι δυνατή όχι μόνο από δημόσιες αρχές ή δημόσιους φορείς, αλλά και από άλλα φυσικά ή νομικά πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, σε διάφορους τομείς που απορρέουν από την εθνική νομοθεσία κάθε κράτους μέλους, όπως οι υπηρεσίες μεταφορών, η ύδρευση και η παροχή ενέργειας κ.λπ. Στις περιπτώσεις αυτές, τα υποκείμενα των δεδομένων είναι πιθανό να βρεθούν σε θέση που μοιάζει πολύ με την επεξεργασία των δεδομένων τους από δημόσια αρχή ή δημόσιο φορέα³.

III. ΤΟ ΣΚΕΠΤΙΚΟ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΚΑΙ ΟΙ ΠΑΡΑΒΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΚΠΔ

1. ΤΑ ΒΑΣΙΚΟΤΕΡΑ ΣΗΜΕΙΑ ΤΟΥ ΣΚΕΠΤΙΚΟΥ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ

Α. Σχετικά με τον λόγο καθυστέρησης εκπόνησης ΕΑΠΔ που επικαλέστηκε συν τοις άλλοις ο ΟΑΣΑ, που αφορούσε στη δυσκολία συγκέντρωσης πληροφοριών για το εν λόγω σύστημα από τους αναδόχους του, η Αρχή έκρινε ότι οι εν λόγω ισχυρισμοί δεν συνιστούν λόγο που δικαιολογεί την καθυστέρηση σύμφωνα με το άρθρο 28 ΓΚΠΔ. Συνεπώς, ο υπεύθυνος επεξεργασίας θα έπρεπε να λάβει τα κατάλληλα μέτρα προκειμένου να διασφαλίσει την έγκαιρη εκπόνηση της ΕΑΠΔ ως προς τα προσωπικά δεδομένα, αλλά και των όποιων διορθωτικών μέτρων ενδεχομένως καταδείκνυε το αποτέλεσμα της μελέτης αντικτύπου,

² Βλ. σχετ. Article 29 Working Party, “Guidelines on Data Protection Officers (‘DPOs’)”, Adopted on 13.12.2016, as last Revised and Adopted on 05.04.2017, διαθέσιμο στο [link](#).

³ ΑΠΔΠΧ 30/2023, σκ. 10, σελ. 13-14.

χωρίς να δύναται να αρθεί η υποχρέωσή του αυτή λόγω επίκλησης δυσκολιών σχετικών με τη συλλογή στοιχείων από τους εκτελούντες την επεξεργασία⁴.

Β. Σχετικά με το περιεχόμενο της επικαιροποιημένης ΕΑΠΔ, η οποία υπεβλήθη κατόπιν της ακρόασης του υπεύθυνου επεξεργασίας ενώπιον της Αρχής, καίτοι ήταν πράγματι βελτιωμένη σε σχέση με την αρχική της έκδοση, η Αρχή παρατήρησε τα εξής⁵:

α) Δεν υπήρχε σαφής τεκμηρίωση του τρόπου υπολογισμού του εκάστοτε κινδύνου.

β) Σύμφωνα με την ανωτέρω έλλειψη σαφούς τεκμηρίωσης, η Αρχή εντόπισε ότι, αν και πράγματι λαμβάνονταν μέτρα αντιμετώπισης για διάφορους κινδύνους, τα οποία ήταν προς τη σωστή κατεύθυνση, υπήρχαν ακόμα περιθώρια λήψης πρόσθετων μέτρων, ιδίως ως προς την αντιμετώπιση του κινδύνου της μη εξουσιοδοτημένης αντιστοίχισης των μετακινήσεων ενός επιβάτη με τον ΑΜΚΑ αυτού. Ως εκ τούτου, η Αρχή έκρινε πως εκ των πραγμάτων υπήρχε ζήτημα μη πλήρους συμμόρφωσης με την αρχή της προστασίας των δεδομένων ήδη από τον σχεδιασμό, βάσει του άρθρου 25 του ΓΚΠΔ.

γ) Η Αρχή έκρινε πως δεν είχε γίνει εντός της ΕΑΠΔ ορθή εκτίμηση της νομικής βάσης για τους διάφορους σκοπούς επεξεργασίας.

δ) Σύμφωνα με την Αρχή, στην ΕΑΠΔ δεν εξετάζονταν ζητήματα που άπτονται της διαφάνειας επεξεργασίας και λοιπών δικαιωμάτων των υποκειμένων των δεδομένων. Επιπλέον, η ΕΑΠΔ εστίαζε κυρίως σε ζητήματα ασφάλειας της επεξεργασίας και όχι τόσο σε λοιπούς κινδύνους προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

Γ. Ο ΟΑΣΑ, όσον αφορά στους χρόνους διατήρησης των δεδομένων για τους διάφορους σκοπούς, ενώ αρχικά, κατά τον επιτόπιο έλεγχο, δεν είχε προσδιορίσει τους χρόνους τήρησης των δεδομένων, στη συνέχεια όρισε ως χρόνο τήρησης αυτών τα 20 έτη για όλα τα δεδομένα ανεξαρτήτως των σκοπών επεξεργασίας. Στην πορεία εξειδίκευσε και τους χρόνους τήρησης για τους διάφορους σκοπούς επεξεργασίας, χωρίς να ισχύει η 20ετία για όλους τους σκοπούς. Ωστόσο, η 20ετής διατήρηση παρέμεινε για τα δεδομένα μετακινήσεως, με την αιτιολόγηση ότι κάτι τέτοιο δικαιολογείται για φορολογικούς σκοπούς, με βάση το άρθρο 36 παρ. 3 του ν. 4174/2013.

Η Αρχή έκρινε ότι τα παραδείγματα που ο ΟΑΣΑ ανέφερε δεν σχετίζονταν με τις φορολογικές υποχρεώσεις του ΟΑΣΑ, αλλά με αιτήματα που θα μπορούσαν να υποβάλουν τα υποκείμενα των δεδομένων (π.χ. ανάλυση του ιστορικού μετακινήσεων ενός υποκειμένου κ.ά.). Επιπλέον, ο ΟΑΣΑ δεν παρείχε στην πορεία περαιτέρω διευκρινίσεις επ' αυτού, εξηγώντας, μεταξύ άλλων, για ποιο λόγο επελέγη η 20ετία και δεδομένου ότι η κατ' επίκληση διάταξη περί φοροδιαφυγής είχε αντικατασταθεί με το άρθρο 32 παρ. 2 του ν. 4646/2019, σύμφωνα με το οποίο η προθεσμία έκδοσης πράξης προσδιορισμού φόρου ήταν 10ετής⁶.

⁴ Βλ. σχετ. ΑΠΔΠΧ 30/2023, σκ. 16, σελ. 17-18.

⁵ Ibidem, σκ. 17, σελ. 18-19.

⁶ Ibidem, σκ. 18, σελ. 19-20.

Δ. Σχετικά με τη νομική βάση της επεξεργασίας σύμφωνα με το άρθρο 6 παρ. 1 στοιχ. στ' ΓΚΠΔ που επικαλείται ο ΟΑΣΑ, τόσο στην επικαιροποιημένη ΕΑΠΔ όσο και στο επικαιροποιημένο αρχείο δραστηριοτήτων επεξεργασίας, η Αρχή έκρινε ως εξής⁷:

α) Η εν λόγω νομική βάση δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί από τον ΟΑΣΑ, ο οποίος αποτελεί δημόσια επιχείρηση κοινωφελούς χαρακτήρα, που εποπτεύεται και ελέγχεται ιδιοκτησιακά από το κράτος, σύμφωνα με τη δεύτερη διάταξη του άρθρου 6 παρ. 1 στοιχ. στ', όπου προβλέπεται η εν λόγω εξαίρεση.

β) Η επιλογή της σωστής νομικής βάσεως επεξεργασίας, ως έκφρασης της θεμελιώδους αρχής της νομιμότητας, όπως προβλέπεται και στο άρθρο 6 παρ. 1 ΓΚΠΔ, συνδέεται με την αρχή της θεμιτής ή δίκαιης επεξεργασίας, καθώς και με την αρχή του περιορισμού του σκοπού. Επιπλέον, ο υπεύθυνος επεξεργασίας έχει διττή υποχρέωση, αφενός να επιλέγει την κατάλληλη νομική βάση πριν την έναρξη της επεξεργασίας, αφετέρου να ενημερώνει, κατά τα άρθρα 13 παρ. 1 εδ. γ' και 14 παρ. 1 εδ. γ' ΓΚΠΔ, περί της χρήσεώς της το υποκείμενο των δεδομένων, καθώς η επιλογή της κάθε νομικής βάσης ασκεί έννομη επιρροή στην εφαρμογή δικαιωμάτων των υποκειμένων των δεδομένων⁸.

γ) Σύν τοις άλλοις, έκφραση της αρχής της νομιμότητας συνιστά και η αρχή της διαφάνειας⁹, η οποία, εκτός των όσων ορίζονται στο άρθρο 5 παρ. 1 εδ. α' ΓΚΠΔ, συνδέεται εγγενώς τόσο με τη νομιμότητα όσο και με την αρχή της λογοδοσίας που δεσμεύει τον υπεύθυνο επεξεργασίας να μπορεί πάντοτε να αποδεικνύει ότι τα προσωπικά δεδομένα των υποκειμένων επεξεργάζονται με διαφάνεια¹⁰.

δ) Επιπλέον, η Αρχή έκρινε πως ορισμένες φορές μπορούν να εφαρμοστούν παράλληλα-ταυτόχρονα, διαφορετικές νομικές βάσεις επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, εφόσον όμως χρησιμοποιούνται εντός σωστού πλαισίου και ιδίως εφόσον εξυπηρετούν διαφορετικούς σκοπούς επεξεργασίας. Συνεπώς, όταν πρόκειται για τον ίδιο σκοπό επεξεργασίας, ο υπεύθυνος επεξεργασίας θα πρέπει εξ αρχής να επιλέγει μια συγκεκριμένη νομική βάση, η οποία θα είναι η κατάλληλη για τον συγκεκριμένο σκοπό επεξεργασίας. Έτσι, αφενός τα υποκείμενα των δεδομένων θα γνωρίζουν ακριβώς τη νομική βάση της επεξεργασίας των δεδομένων τους, αφετέρου ο υπεύθυνος επεξεργασίας, θα συμμορφώνεται με τη θεμελιώδη για τον ΓΚΠΔ αρχή της λογοδοσίας, καθώς ο ίδιος φέρει το βάρος της επίκλησης και απόδειξης της νομιμότητας της επεξεργασίας.

⁷ Ibidem, σκ. 19, σελ. 20-21.

⁸ Βλ. σχετ. ΑΠΔΠΧ 26/2019.

⁹ Βλ. σχετ. Αιτιολογικές Σκέψεις 39, 60 ΓΚΠΔ· και ΔΕΕ C-496/17 σκ. 59· ΔΕΕ C-201/14 σκ. 31-35· ΑΠΔΠΧ 50/2021· ΑΠΔΠΧ 43/2022· ΑΠΔΠΧ 35/2022· και Σ. Παπακωνσταντίνου, ΑΠΔΠΧ 35/2022. *Επιβολή προστίμου 20.000.000 ευρώ στην εταιρία Clearview AI, Inc. για παράβαση των αρχών της νομιμότητας και της διαφάνειας*, [e-ΠΟΛΙΤΕΙΑ 6/2023](#), σελ. 268-280.

¹⁰ Βλ. σχετ. Article 29 Working Party, "Guidelines on Transparency under the Regulation 2016/679 (wp260 rev. 01)", Adopted on 29.11.2017, As last Revised and Adopted on 11.04.2018, διαθέσιμο στο [link](#).

Ε. Σχετικά με την ενημέρωση των υποκειμένων των δεδομένων για τους σκοπούς επεξεργασίας, η Αρχή επισήμανε πως αν και είχε επικαιροποιηθεί η ιστοσελίδα του ΟΑΣΑ, ωστόσο για τους σκοπούς επεξεργασίας που αφορούσαν: α) στη δυνατότητα μελέτης ανωνυμοποιημένων στατιστικών δεδομένων και β) στη διαχείριση διαδικτυακών τόπων και κάθε μορφής επικοινωνίας, ο ΟΑΣΑ επικαλείτο τρεις νομικές βάσεις, αποτρέποντας με αυτό τον τρόπο την ευχερή αναγνώριση της ορθής για κάθε σκοπό νομικής βάσης, ενώ μια από τις νομικές βάσεις ήταν το έννομο συμφέρον του ΟΑΣΑ, η οποία κατά την Αρχή δεν ευσταθεί, για τους ανωτέρω λόγους¹¹.

2. ΟΙ ΠΑΡΑΒΑΣΕΙΣ ΠΟΥ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕ Η ΑΡΧΗ

Α. Παράβαση της αρχής περιορισμού του χρόνου αποθήκευσης (άρθρο 5 παρ. 1 στοιχ. ε' ΓΚΠΔ), καθώς ο ΟΑΣΑ δεν διευκρίνισε γιατί επελέγη ως χρόνος διατήρησης των δεδομένων μετακινήσεων η 20ετία, ενώ η σχετική διάταξη περί φοροδιαφυγής έχει αντικατασταθεί από νεότερη στην οποία ορίζεται ως χρόνος διατήρησης η 10ετία.

Β. Παράβαση εκ μέρους του υπεύθυνου επεξεργασίας περί της υποχρέωσης εκπόνησης ΕΑΠΔ (άρθρο 35 παρ. 1 ΓΚΠΔ), καθώς αφενός η ΕΑΠΔ δεν είχε εκπονηθεί έγκαιρα, αφετέρου, ακόμη και μετά την εκπόνησή της και τις διάφορες αναθεωρήσεις της, δεν τεκμηριωνόταν απόλυτα η αντιμετώπιση όλων των κινδύνων προστασίας δεδομένων, ενώ επιπλέον η παράθεση των σχετικών νομικών βάσεων ήταν προβληματική.

Γ. Παράβαση της προστασίας των δεδομένων ήδη από τον σχεδιασμό (άρθρο 25 παρ. 1 ΓΚΠΔ), αφού, καίτοι είχαν ληφθεί εκ του σχεδιασμού ορισμένα μέτρα αντιμετώπισης διαφόρων κινδύνων, προέκυψε ότι υπήρχαν περιθώρια για πρόσθετα μέτρα, για τα οποία ο ΟΑΣΑ δεν τεκμηριώνει τη μη αναγκαιότητα υλοποίησής τους.

Δ. Παράβαση της υποχρέωσης τήρησης αρχείου δραστηριοτήτων (άρθρο 30 παρ. 1 ΓΚΠΔ), καθώς το αρχείο δεν ήταν ορθώς συμπληρωμένο, επειδή η περιγραφή των σκοπών επεξεργασίας ήταν ασαφής, τόσο αρχικά, όσο και μετά την υποβολή επικαιροποιημένου αρχείου δραστηριοτήτων, όπου η Αρχή εντόπισε ασάφεια ως προς τις νομικές βάσεις για τους διάφορους σκοπούς επεξεργασίας, κατά παράβαση της αρχής της νομιμότητας (άρθρο 6 παρ. 1 ΓΚΠΔ) και της ορθής ενημέρωσης των υποκειμένων των δεδομένων μέσω της ιστοσελίδας του ΟΑΣΑ.

IV. Η ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ

Η Αρχή, λαμβάνοντας υπόψη όλα τα ανωτέρω, με βάση το άρθρο 58 παρ. 2 εδ. θ' ΓΚΠΔ, επέβαλε στον ΟΑΣΑ πρόστιμο συνολικού ύψους 50.000 ευρώ για την παραβίαση του άρθρου 5 παρ. 2 στοιχ. ε' ΓΚΠΔ.

¹¹ Βλ. σχετ. ΑΠΔΠΧ 30/2023, σκ. 20, σελ. 21-22.

Επιπλέον απηύθυνε, με βάση το άρθρο 58 παρ. 2 εδ. β' ΓΚΠΔ, επίκληση στον ΟΑΣΑ για τις παραβάσεις των διατάξεων του άρθρου 25 παρ. 1 και του άρθρου 35 παρ. 1 ΓΚΠΔ.

Επίσης, έδωσε εντολή συμμόρφωσης στον ΟΑΣΑ, σύμφωνα με το άρθρο 58 παρ. 2 εδ. δ' ΓΚΠΔ, προκειμένου να προσδιορίσει και να τεκμηριώσει, εντός ενός (1) μηνός, όλους τους χρόνους τήρησης των δεδομένων για τους διάφορους σκοπούς επεξεργασίας του ΑΣΣΚ. Ενώ η Αρχή έκανε σαφές πως εάν μετά τον προσδιορισμό του χρόνου τήρησης των δεδομένων προέκυπτε ότι τηρούνταν δεδομένα καθ' υπέρβαση του χρόνου αυτού, τότε ο ΟΑΣΑ όφειλε, αμελλητί, είτε να διαγράψει είτε να τα καταστήσει ανώνυμα, τεκμηριώνοντας σχετικά και ενημερώνοντας της Αρχή. Παράλληλα, η εν λόγω ενημέρωση θα έπρεπε να παρέχεται και στα υποκείμενα των δεδομένων. Επιπλέον, η Αρχή έκρινε πως ο ΟΑΣΑ, για τον προσδιορισμό του χρόνου τήρησης των δεδομένων, θα έπρεπε να εξετάσει εάν το ενδεχόμενο ανωνυμοποίησης των δεδομένων επαναφόρτισης, επικύρωσης και ελέγχου κομίστρου σε σύντομο χρονικό διάστημα από τη δημιουργία τους, επηρεάζει δυσμενώς τους λοιπούς σκοπούς της επεξεργασίας με σχετική τεκμηρίωση σε καταφατική περίπτωση.

Τέλος, έδωσε εντολή στον ΟΑΣΑ, σύμφωνα με το άρθρο 58 παρ. 2 εδ. δ' ΓΚΠΔ, προκειμένου, εντός τριών (3) μηνών, να αναθεωρηθεί η εκτίμηση αντικτύπου ως προς τα προσωπικά δεδομένα, καθώς και να υλοποιηθούν στο πλαίσιο αυτό, όσα πρόσθετα μέτρα κριθεί, εκ του αποτελέσματος της εν λόγω αναθεώρησης, ότι είναι αναγκαία για την αντιμετώπιση των διαφόρων κινδύνων, σύμφωνα και με τη Σκέψη 17¹² της Αρχής.

V. ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ ΠΟΥ ΣΥΝΕΤΕΛΕΣΑΝ ΣΤΗΝ ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ

1. Η δραστηριότητα του υπεύθυνου επεξεργασίας έχει μεγάλο εύρος, αφού αφορά το σύνολο του επιβατικού κοινού των ΜΜΜ της Αθήνας.
2. Η δραστηριότητα επεξεργασίας δεδομένων σχετίζεται με τις κύριες δραστηριότητες του υπεύθυνου επεξεργασίας.
3. Η επεξεργασία αφορά κατά βάση «απλά» δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, ωστόσο αφορά και δεδομένα «ειδικών κατηγοριών», όπως π.χ. αυτά που αφορούν σε μετακινήσεις ΑμεΑ.
4. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας επέδειξε δυσχέρεια στη συνεργασία με την Αρχή, όταν η Αρχή ζήτησε να τεκμηριώσει τον χρόνο τήρησης δεδομένων, παραλείποντας να παράσχει τις πληροφορίες που του ζητήθηκαν.
5. Δεν προέκυψε βλάβη για τα υποκείμενα των δεδομένων.
6. Ο ΟΑΣΑ προέβη σε ορισμένες διορθωτικές ενέργειες μετά από τη διενέργεια επιτόπιου ελέγχου σε σχέση με τον προσδιορισμό του χρόνου τήρησης των δεδομένων.

¹² Ibidem, σκ. 17, σελ. 18-19.

VI. ΣΚΕΨΕΙΣ – ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Η απόφαση 30/2023 της Αρχής είναι σπουδαίας σημασίας, καθώς οφείλουμε να συγκρατήσουμε τα εξής:

1. Επεβλήθη από την ΑΠΔΠΧ ένα υψηλό πρόστιμο στον ΟΑΣΑ, καθώς όλες οι ανωτέρω παραβιάσεις συνιστούν γενικότερα παραβίαση της θεμελιώδους αρχής του ΓΚΠΔ, της αρχής της νομιμότητας¹³ της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, μέσα από τις επιμέρους παραβιάσεις της αρχής της διαφάνειας¹⁴, της αρχής της ελαχιστοποίησης των δεδομένων¹⁵, της αρχής του περιορισμού της αποθήκευσης των δεδομένων, της προστασίας των δεδομένων από τον σχεδιασμό¹⁶, της υποχρέωσης τήρησης αρχείου δραστηριοτήτων επεξεργασίας δεδομένων και της υποχρέωσης διενέργειας εκτίμησης αντικτύπου¹⁷ σχετικά με την προστασία των δεδομένων.

2. Αναδεικνύεται ο εξαιρετικά σημαντικός ρόλος του υπεύθυνου επεξεργασίας στον ΓΚΠΔ, ο οποίος οφείλει να τηρεί την αρχή της νομιμότητας πριν, κατά τη διάρκεια και μετά την επεξεργασία των δεδομένων και να λαμβάνει τα κατάλληλα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα προστασίας τους. Περαιτέρω, ο υπεύθυνος επεξεργασίας φέρει το βάρος της αποδείξεως της νομιμότητας της επεξεργασίας των δεδομένων, την οποία οφείλει να είναι σε θέση να αποδεικνύει ανά πάσα στιγμή, σύμφωνα με τη θεμελιώδη αρχή της λογοδοσίας.

3. Διαφαίνεται η σημασία της θεμελιώδους αρχής της λογοδοσίας του υπεύθυνου επεξεργασίας στον ΓΚΠΔ, στην οποία ερείδονται όλες οι διατάξεις που αφορούν στην ευθύνη του να προβαίνει στις απαραίτητες ενέργειες και να λαμβάνει τα κατάλληλα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα, τόσο για να προλαμβάνει όσο και για να αντιμετωπίζει τυχόν παραβίαση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Η αρχή της λογοδοσίας λειτουργεί σαν «μηχανισμός εγγύησης» της τήρησης των αρχών που πρέπει να διέπουν την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Επίσης, μέσω της θεσμοθέτησης της αρχής αυτής, αναδεικνύεται η επιλογή του Ευρωπαίου νομοθέτη για μετακύλιση της ευθύνης της εφαρμογής του ΓΚΠΔ από τις εποπτικές αρχές στους υπεύθυνους επεξεργασίας, ώστε η προστασία δεδομένων «να γίνει κτήμα καθενός που επεξεργάζεται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα¹⁸».

4. Τονίζεται η σημασία της προστασίας των υποκειμένων των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τους πιθανούς κινδύνους επεξεργασίας: Συγκεκριμένα, οι πιο «τεχνικές» διατάξεις του ΓΚΠΔ που αφορούν σε «τακτικές» προστασίας των δεδομένων ήδη από τον σχεδιασμό, όπως η διενέργεια εκτίμησης αντικτύπου πιθανών κινδύνων από την επεξεργασία δεδομένων,

¹³ Βλ. σχετ. και ΑΠΔΠΧ 50/2021· ΑΠΔΠΧ 61/2022.

¹⁴ Βλ. σχετ. και ΑΠΔΠΧ 50/2021, 45/2022, 50/2022, 41/2022, 35/2022, 31/2022· και Σ. Παπακωνσταντίνου, ΑΠΔΠΧ 35/2022, ό.π., σελ. 268-280.

¹⁵ Βλ. σχετ. και ΑΠΔΠΧ 34/2023, 33/2023, 31/2023, 29/2023, 59/2022, 49/2022, 43/2022.

¹⁶ Βλ. σχετ. και ΑΠΔΠΧ 50/2021, 20/2023, 20/2021, 31/2019.

¹⁷ Βλ. σχετ. και ΑΠΔΠΧ 50/2021, 5/2022, 4/2022, 60/2021, 41/2021.

¹⁸ Βλ. σχετ. Ι. Ιγγλεζάκη, *Ο Γενικός Κανονισμός Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων*, 3η έκδ., 2020, σελ. 77.

η τήρηση αρχείου δραστηριοτήτων επεξεργασίας ή η ορθή αντιστοίχιση νομικών βάσεων επεξεργασίας και αντίστοιχων σκοπών επεξεργασίας εκ των προτέρων, στοχεύουν στην τήρηση της νομιμότητας της επεξεργασίας των δεδομένων, στη διαφάνεια, στην ορθή ενημέρωση των υποκειμένων των δεδομένων, στην ελαχιστοποίηση των δεδομένων κ.ά. Ωστόσο, απώτερος σκοπός, προϋπόθεση και απόρροια της νομιμότητας κάθε επεξεργασίας είναι η ενδεδειγμένη προστασία των δικαιωμάτων των υποκειμένων των δεδομένων.

5. Τέλος, φαίνεται πως μέσω των ανωτέρω διατάξεων (μελέτη εκτίμησης αντικτύπου, λήψη τεχνικών και οργανωτικών μέτρων, τήρηση αρχείου δραστηριοτήτων, αρχή της λογοδοσίας κ.λπ.), ο ΓΚΠΔ εισάγει ένα καθεστώς «οιονεί αυτορρυθμίσεως¹⁹», με το οποίο μετακυλίεται το βάρος λήψης αποφάσεων από τις εποπτικές αρχές στους υπεύθυνους επεξεργασίας.

6. Έτσι, αναδεικνύεται η «εργονομία» του εργαλείου του ΓΚΠΔ, ο οποίος έχει διαμορφωθεί και έχει συνταχθεί με τέτοιο τρόπο, ώστε τα υποκείμενα των δεδομένων να μπορούν να αισθάνονται ασφαλή, χάρη στις θεμελιώδεις αρχές και στα δικαιώματα που τα προστατεύουν, τόσο προληπτικά, όσο και αμυντικά.

VII. ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Στην κριθείσα υπόθεση, το σύστημα «ηλεκτρονικού εισιτηρίου» του ΟΑΣΑ αποτελεί υγιή απόρροια της τεχνολογικής εξέλιξης, που στοχεύει συν τοις άλλοις και στη διευκόλυνση της καθημερινότητας του επιβατικού κοινού των ΜΜΜ. Ωστόσο, θα πρέπει σε κάθε περίπτωση να καταβάλλεται κάθε δυνατή προσπάθεια εκ μέρους των υπεύθυνων επεξεργασίας, ώστε να προστατεύονται πάση θυσία τα δικαιώματα των υποκειμένων των δεδομένων που υφίστανται επεξεργασία. Σε αυτό στοχεύει άλλωστε –μέσω της συμμόρφωσης της λειτουργία του συστήματος του «ηλεκτρονικού εισιτηρίου» με τις διατάξεις του ΓΚΠΔ– το πρόστιμο που επεβλήθη από την Αρχή.

Η Απόφαση 30/2023 της Αρχής αναδεικνύει τη σπουδαιότητα του Κανονισμού, ο οποίος, παρά τις εγγενείς αδυναμίες του, αποτελεί αδιαμφισβήτητα ένα σημαντικό θεσμικό εργαλείο προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών του ανθρώπου, η διαφύλαξη και η εξασφάλιση των οποίων λειτουργούν ως εγγυητικοί πυλώνες της κοινωνικής ευημερίας και προόδου. □

¹⁹ Φ. Παναγοπούλου-Κουτνατζή, *Συνταγματικές προεκτάσεις των μηχανισμών διευρύνσεως της προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα πέραν της Ε.Ε.: Εξωεδαφική εφαρμογή του ΓΚΠΔ και διασυνοριακή διαβίβαση δεδομένων*, ΔιΜΕΕ 4/2019, σελ. 518.